

TÜRK SPOR HUKUKU'NDA FAIR PLAY

FAIR PLAY IN TURKISH SPORTS LAW

Hakkı Mert DOĞU*

Özet: Spor ve spor hukuku açısından önemli olan bir konu da fair play'dir. Makalede Türk Spor Hukuku'nda Fair Play, Türkiye Futbol Federasyonu Fair Play Talimatı kapsamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Hukuku, Fair Play, Fair Play Talimatı, Spor, Türkiye Futbol Federasyonu

Abstract: An important issue for sport and sports law is fair play. Fair Play in Turkish Sport Law was examined within the scope of Turkish Football Federation Fair Play Directive in this article.

Keywords: Sports Law, Fair Play, Fair Play Directive, Sports, Turkish Football Federation

GİRİŞ

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de spor oldukça popüler bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Sporun popüler hale gelmesi profesyonel anlamda onun birtakım kurallar çerçevesinde yapılması ihtiyacını doğurmuş ve bununla bağlantılı olarak spor hukuku ortaya çıkmıştır.

Spor hukuku kapsamında incelenmesi gereken konulardan birisi fair play'dir. Fair play ister müsabaka sırasında ister müsabaka anında isterse müsabakadan sonra olsun müsabakayla ilgisi olan herkesin sergileyeceği tavırlarda dürüst ve centilmen olmasını ifade eden geniş bir kavramdır. Türkiye Futbol Federasyonu¹ da fair play'in belirli standartlarda sağlanabilmesi için "*Fair Play Talimatı*" adı altında bir talimat yayımlamıştır.²

* Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı

¹ Bundan sonra TFF şeklinde ifade edilecektir.

² Bu Talimat 24 Ağustos 1993 tarih ve 21678 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Söz konusu makalede fair play (finansal fair play'e girilmeden), TFF Fair Play Talimatı dikkate alınarak incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle fair play'in tanımı ile Fair Play'i Teşvik ve Ödüllendirme Kurulu'nun yapısı üzerinde durulmuştur. Daha sonra ise fair play ödülüne adaylık süreci ile fair play ödülüne sponsorluk konusuna değinilmiştir.

I. FAIR PLAY

Bu başlık altında fair play'in tanımı ile fair play teşvik ve ödüllendirme kurulunun oluşumu üzerinde durulmaktadır.

A. Tanımı

Fair play, müsabakaya doğrudan ya da dolaylı olarak katılan herkesin birbirlerine karşı dürüstçe ve rekabetlerinin de sportmence olmasını hedefleyen davranışlara verilen addır.³ Sporun gelişmesi ve spora ilginin artması noktasında fair play önemli bir rol oynamaktadır.⁴

Fair play söz konusu müsabakanın her alanında olduğu gibi müsabakada yer alan herkes için de geçerlidir.⁵ TFF Fair Play Talimatı'nın "Kapsam" başlığını taşıyan 2. maddesindeki "Bu Talimat futbol konusunda faaliyet gösteren kulüpleri, oyuncularını, hakemleri, teknik yönetici,

³ Bkz., Klaus Vieweg, "Spor Hukukunun Büyüsü", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2010, s. 31. Fair play Türkçe'ye "dürüst oyun" olarak geçmektedir. Bkz., Ahmet Şahin, "Sporda Fair Play Kavramı: Fair Play'in Önemi", *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, C.3, S.1, 2016, s. 26, <http://www.joimar.com>, Erişim Tarihi: 17.04.2017. Fair play'in "sportif erdem" şeklinde ifadesi için bkz., Sevde Mavi/Semiha Dolaşır Tuncel, "Sporcuların 'Sporda Hoşgörü' Kavramına İlişkin Algıları", *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.X, S.4, 2012, s. 126; Bahri Gürpınar/Sinem Kurşun, "Basketbolcuların ve Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, C.III, S.1, 2013, s. 172, <http://mjh.akdeniz.edu.tr>, Erişim Tarihi: 26.04.2017. Fair play, "insan onurunun dokunulmazlığı" ilkesinin spordaki karşılığını oluşturur. Bkz., Talay Şenol, "Spor Hukuku ve Spor Etiği Işığında Fair Play", Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı, Ed: Tacar Çağlar, Salmat Matbaası, 2013, s. 711. Ayrıca bkz., İbrahim Yıldırım, "Fair Play: Kapsamı, Türkiye'deki Görünümü ve Geliştirme Perspektifleri", *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, C.IX, S.4, (2004), s. 5.

⁴ Mikail Tel, "Türk Toplum Yaşantısında Fair Play", *International Journal of Science Culture and Sport*, Özel Sayı 1, 2014, s. 698; Şahin, s. 27.

⁵ Bkz., Tel, s. 696; Zekai Pehlivan, "Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi", *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.II, S.2, 2004, s. 49.

öğretici ve eğiticileri ve seyircileri kapsar.” düzenlemesinden de müsabakalara katılan herkes için fair play kurallarının geçerli olduğu anlaşılmaktadır.

Fair Play Talimatı'nın 5. maddesi "*Fair Play'in Tanımı*" başlığını taşımasına rağmen, söz konusu maddede doğrudan bir tanıma yer verilmemiş olup sadece ne tür davranışların fair play kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmektedir. Müsabakalarda dürüstçe davranma ve sportmence hareket etmenin yanı sıra kulüpler, sporcular, hakemler, teknik ekipte yer alanlar ve seyircilerin oyun ve yarışma kurallarına uymaları fair play kapsamında yer almaktadır. (Madde 5/a).⁶ Bununla birlikte karşı takımın oyuncularına, diğer ilgililere ve hatta basın-yayın kuruluşlarının temsilcilerine karşı saygı çerçevesinde davranılması ve bu konuyla ilgili olarak her türlü çabanın gösterilmesi gerekmektedir (Madde 5/b).⁷ Bu bendin kapsamına hem fiziksel hem de psikolojik müdahale veya davranışların girmesi mümkündür.

Fair play davranışı olarak gösterilen ve belki de (a) ve (b) bendindeki düzenlemelere oranla daha fazla öneme sahip olan diğer düzenleme ise 5. maddenin (c) bendinde yer almaktadır. Buna göre müsabakalara ister sporcu ya da teknik sorumlu isterse seyirci olsun katılan herkesin, müsabakaların başlamasından önce, müsabaka sırasında ve müsabakadan sonra, müsabaka sonucuna saygılı davranmasının yanında müsabakayı yönetenlere karşı da aynı saygı çerçevesinde yaklaşması ve davranması da fair play hareketi olarak kabul edilmektedir. Gerçekten de müsabakaların bitmesinden sonra özellikle müsabakayı yönetenler aleyhine yapılan açıklamalar, fair play'in içinde yer almaz.

B. Fair Play'ı Teşvik ve Ödüllendirme Kurulu

Fair play kuralları çerçevesinde, fair play ödülüne layık görülenlerin belirlenmesi için bir kurulun kurulması gerekmektedir. Fair Play

⁶ Örneğin 18 Nisan 2010 tarihindeki oynanan Fenerbahçe-Beşiktaş karşılaşmasında, Fenerbahçeli bir oyuncunun penaltı atılmadan hemen önce penaltı noktasının ayağıyla eşeyip kazması oyun ve davranış kurallarına uygun olmadığı için fair play kapsamında değerlendirilemez.

⁷ Örneğin 22 Nisan 2017 günü Çaykur Rize Spor ve İstanbul Başakşehir Futbol Kulübü arasında oynanan maçın ardından, İstanbul Başakşehir Futbol Kulüplü bazı oyuncuların, gazetecilere saldırıda bulunması basın-yayın kuruluşlarının temsilcilerine karşı saygılı davranılmadığı için fair play kapsamında değerlendirilemez.

Talimatı'nın 7. maddesinde, TFF Yönetim Kurulu, 3813 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 17. maddesi çerçevesinde Teşvik ve Ödüllendirme Kurulunu kurulacağı belirtilmekle birlikte 3813 sayılı Kanun, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 19. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu bu durumun Fair Play Talimatında da düzeltilmesi gerekmektedir.

5894 sayılı Kanun'un TFF'nin görevlerini düzenlediği 3. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde "*Fair Play kurallarına uygun olarak bağlılık, dürüstlük ve sportmenlik prensiplerini gözetmek.*" ifadesine yer verilmektedir. Bu düzenleme çerçevesinde de fair play'i teşvik ve ödüllendirme kurulunun fair play'e uygun davranışları tespit edebilmesi için kurulması gerektiği söylenebilir.

Fair play'i teşvik ve ödüllendirme kurulu, Fair Play Talimatı'nın 7. maddesine göre TFF yönetim kurulundan bir, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nden bir, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nden bir, Türkiye Spor Yazarları Derneği'nden bir, İstanbul, Ankara, İzmir ve Trabzon'dan kurulu Gazeteciler Cemiyeti'nden bir, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bir, Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü'nden bir, Türkiye Futbol Federasyonu Hukuk Danışmanı, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu temsilcisi ve sponsordan oluşmaktadır.

Fair Play Talimatı'nın 8. maddesine göre, 7. maddede sayılan kuruluşlar kendi üyelerinden seçecekleri söz konusu sayıdaki kişileri fair play'i teşvik ve ödüllendirme kurulunda görevlendirirler. Fair play'i teşvik ve ödüllendirme kurulu kurul üye sayısının en az dörtte üçünün katılmasıyla toplanmakta ve kararlarını da oybirliği ya da oyçokluğu esasına dayanarak almaktadır (Madde 9/3). Fair play'i teşvik ve ödüllendirme kurulunun almış olduğu kararlar da TFF Yönetim Kurulu'nun onayına sunulmaktadır (Madde 9/4).

II. FAIR PLAY ÖDÜLÜ ve SPONSORLUK

Bu başlıkta fair play ödülüne adaylık süreci ile ödüllerin kapsamı ve ödül töreni yanı sıra fair play için sponsorluk konusuna da değinilmektedir.

A. Fair Play Ödülüne Adaylık Süreci

Fair Play Talimatı'nın 10. maddesine göre, aynı talimatın 2. maddesinde sayılan kişiler veya kuruluşlar fair play ödülüne aday olabilirler veya aday gösterebilirler. Söz konusu düzenleme kapsamında kişiler bakımından sporcular, hakemler, teknik yöneticiler, öğreticiler, eğiticiler ve seyirciler; kuruluş olarak da kulüpler fair play ödülüne aday olabilmektedir. Ancak bu noktada sayılan kişi veya kuruluşların kendi kendilerine aday olup olmadıkları sorusu gündeme gelmektedir. Söz konusu düzenlemeden, kişi ya da kurumun kendi kendine aday olabileceği gibi bir sonuç çıkmaktadır.⁸ Bir kişi ya da kulübün kendisini fair play ödülüne aday göstermesi, fair play'in mantığıyla uygun düşmez. Bu sebepten dolayı Talimatın 10. maddesindeki "... aday olabilirler veya aday gösterebilirler." ifadesinin "... aday gösterilebilir veya aday gösterebilirler" şeklinde değiştirilmesi uygun olur.

Fair play adaylığına öneriler, Fair Play Talimatı'nın 11. maddesine göre her yıl için fair play'i teşvik ve ödüllendirme kuruluna Eylül ayından başlayarak ertesi yılın Haziran ayının ilk haftasının sonuna kadar yapılabilmektedir. Örneğin 2016 yılının Eylül ayından başlayarak 2017 yılının Haziran ayının ilk haftası sonuna kadar fair play adaylığı için öneriler kabul edilmektedir. Fair play ödülü için yapılacak olan önerinin yazılı ve gerekçeli olması gerekmektedir (Madde 11/2). Önerinin yazılı ve gerekçeli olması geçerlilik şartı olarak değerlendirilmelidir. Bununla birlikte önerinin geçerliliği noktasında her iki unsurun da (yazılı ve gerekçeli olma) birlikte bulunması zorunludur. Söz konusu şartları taşıyan öneri değerlendirilmeye alınmakta ve bu fair play'i teşvik ve ödüllendirme kurulu tarafından Haziran ayının ikinci yarısında yapılacak toplantılarda karara bağlanmaktadır (Madde 11/3).

B. Ödüllerin Kapsamı ve Ödül Töreni

Fair Play Talimatı'nın 12. maddesinin birinci fıkrasına göre TFF her yıl futbol sezonunun başında o yıla ilişkin verilecek olan fair play

⁸ Fair Play Talimatı madde 10: "Bu talimatın 2. maddesinde belirtilen nitelikleri taşıyan kişiler veya kuruluşlar fair play ödülüne aday olabilirler veya aday gösterebilirler. Bu konudaki her öneri, süresinde ve usulüne uygun yapılmış olmak şartıyla değerlendirilir."

ödülleri belirlemekte ve bunları ilan etmektedir.⁹ Fair play ödülleri aynı maddenin ikinci fıkrası gereğinde para ödülü şeklinde olabilmektedir. Bununla dışında fair play ödülleri madalya, plaket veya sertifika şeklinde olması da mümkündür.¹⁰

Fair play ödülleri belirlenmesinden sonra Türkiye Futbol Federasyonu bu ödülleri her yıl yeni sezon başlamadan önce yapacağı bir törenle dağıtmaktadır (Madde 13).

C. Fair Play İçin Sponsorluk

Fair Play Talimatı'nın 14. maddesinde fair play için sponsorluk hususu düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında ülke içinde ve dışında resmi ya da özel kurum, kuruluş veya şirketlere Fair Play'i teşvik etmeleri için sponsorluk verilebileceği düzenlenmektedir. Sponsorluk, kültürel, sportif ya da sanatsal bir faaliyete parasal destek veren gerçek veya tüzel kişiler ile bu desteği kabul eden taraf arasındaki ilişkiye denir.¹¹ Fair play'in teşvik edilmesinin yanı sıra fair play ödülleri ve töreni için de ülke içinden veya dışından özel kurum, kuruluş ya da şirketlerde sponsorluk anlaşmasının yapılması mümkündür. Burada fair play noktasında federasyona bir destek sağlandığı için spor sponsorluğundan söz etmek mümkün olabilir.¹² Ayrıca 14. maddenin birinci fıkrasındaki düzenlemeye dikkatle bakıldığında fair play için sponsorluğun sadece tüzel kişilere verileceği sonucu çıkmaktadır.

Fair play için verilecek olan sponsorluk, yönetim kurulu kararı ile birden fazla olabilmektedir (Madde 14/3). Bununla birlikte fair play'i teşvik ve ödüllendirme noktasında sponsor olanlara ayrıcalıklar tanı-

⁹ Fair Play ödülü için kategoriler; Sportif Fair Play Davranış Dalı, Sportif Fair Play Kariyer Dalı, Sportif Fair Play Tanıtım Dalı olabilmektedir.

¹⁰ Sertifika olarak şeref diploması ya da kutlama mektubu verilebilmektedir.

¹¹ Bkz., Gülçin Elçin Grassinger, Sponsorluk Sözleşmesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 20; Selma Hülya İmamoğlu, Sponsorluk Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 46; Kemal Atasoy, Spor Sponsorluğu Sözleşmesinin Hukuki Niteliği, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 7-8; Gülçin Elçin Grassinger, "Sponsorluk Sözleşmesinin Reklam ile İlişkisi", Uluslararası Reklam Hukuk Sempozyumu (8-9 Mayıs 2008), On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 220, (Reklam); S. Hülya İmamoğlu, "Sponsorluk, Spor Sponsorluğu, Sponsorluğun Hukuki Boyutu", Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Atilla Elmas" Armağanı, Koza Matbaacılık, Ed: Tacar Çağlar/Hediye Gökçe Baykal/Boğaçhan Çağatay/Alev Aybers, Ankara 2012, s. 508, (Sponsorluk).

¹² Spor Sponsorluğu için bkz., İmamoğlu, s. 80; Grassinger, s. 54; Atasoy, s. 41 vd.

nacağı Talimatın 14. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilmektedir. Böyle bir düzenlemeye yer verilmiş olmasına rağmen, tanınacak bu ayrıcalıkların neler olabileceği belirtilmemiş; bu ayrıcalıkların neler olabileceği ve sınırlarının kurulun önerisi üzerine yönetim kurulu tarafından belirleneceği belirtilmiştir.

SONUÇ

Fair play, müsabakaların her aşamasında müsabakada yer alan herkes bakımından dürüst ve saygılı davranmayı ifade etmektedir. TFF Fair Play Talimatı ile fair play'i düzenlemeye çalışmıştır.

Fair Play Talimatı'nın 7. maddesinde 3813 sayılı Kanun'la ilgili olarak yer alan kısmın değiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü 3813 sayılı Kanun, 5894 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Fair Play Talimatı'nın 10. maddesindeki düzenlemenin de değiştirilmesi uygun olur. Şöyle ki, ilgili maddeden kişi ya da kulüplerin kendilerini aday gösterebilecekleri bir sonuç çıkmaktadır. Ancak fair play'in mantığı çerçevesinde böylesi bir durumun gerçekleşmesi uygun olmaz.

Fair play'de sponsorluk ile ilgili de bazı eksiklikler olduğu söylenebilir. Şöyle ki, Talimatın 14. maddesinde sadece tüzel kişilerin, fair play ödülü için sponsor olabileceği belirtilmektedir. Bu noktada gerçek kişilere de sponsor olma imkânı tanınmalıdır. Ayrıca sponsor olanlara bazı ayrıcalıklar tanınacağı belirtilmekle birlikte bu ayrıcalıkların neler olabileceği açıklanmamıştır. Söz konusu tanınacak ayrıcalıklara bazı örnekler verilmesi, durumun somutlaşmasına da yardımcı olabilir.

Kaynakça¹³

- Atasoy Kemal, Spor Sponsorluğu Sözleşmesinin Hukuki Niteliği, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Grassinger Gülçin Elçin, Sponsorluk Sözleşmesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Grassinger Gülçin Elçin, "Sponsorluk Sözleşmesinin Reklam ile İlişkisi", Uluslararası Reklam Hukuk Sempozyumu (8-9 Mayıs 2008), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 219-227, (Reklam).

¹³ Birden fazla yayını olan ya da aynı soyadını taşıyan ve bunlara yollama yapılan yazarların eserleri için dipnotlarda parantez içinde kısaltmalar kullanılmıştır.

- Gürpınar Bahri/Kurşun Sinem, "Basketbolcuların ve Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, C.III, S.1, 2013, s. 171-176, <http://mjh.akdeniz.edu.tr>, Erişim Tarihi: 26.04.2017.
- İmamoğlu Selma Hülya, Sponsörlük Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.
- İmamoğlu S. Hülya, "Sponsörlük, Spor Sponsörlüğü, Sponsörlüğün Hukuki Boyutu", Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Atılâ Elmas" Armağanı, Ed: Tacar Çağlar/Hediye Gökçe Baykal/Boğaçhan Çağatay/Alev Aybers, Koza Matbaacılık, Ankara 2012, s. 505- 570, (Sponsörlük).
- Mavi Sevde/Tuncel Semiha Dolasır, "Sporcuların 'Sporda Hoşgörü' Kavramına İlişkin Algıları", *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.X, S.4, 2012, s. 125-129.
- Pehlivan Zekai, "Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi", *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.II, S.2, 2004, s. 49-53.
- Şahin Ahmet, "Sporda Fair Play Kavramı: Fair Play'in Önemi", *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, C.3, S.1, 2016, s. 25-30, <http://www.joimar.com>, Erişim Tarihi: 17.04.2017.
- Şenol Talay, "Spor Hukuku ve Spor Etiği Işığında Fair Play", Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı, Ed: Tacar Çağlar, Salmat Matbaası, Ankara 2013, s. 707-715.
- Tel Mikail, "Türk Toplum Yaşantısında Fair Play", *International Journal of Science Culture and Sport*, Özel Sayı 1, 2014, s. 694-704.
- Vieweg Klaus, "Spor Hukukunun Büyüsü", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.1, S.1, 2010, s. 1-57.
- Yıldıran İbrahim, "Fair Play: Kapsamı, Türkiye'deki Görünümü ve Geliştirme Perspektifleri", *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, C.IX, S.4, (2004), s. 3-16.